

ACȚIUNEA BULGARĂ DIN 1868 ÎN OPTICA COMANDANTULUI MISIUNII MILITARE FRANCEZE LA BUCUREȘTI

Lucia Tafta

Schimbările din planul vieții internaționale de după 1866, în mod continuu și constant în defavoarea mișcărilor de eliberare națională din Orientul european, au determinat națiunile din Sud-Estul european să se manifeste mai ferm pentru realizarea dezideratelor lor.

La orizont se prefigura o coaliție a marilor puteri, aproape la fel de periculoasă ca aceea din anul 1815. De această dată, condusă de Franța, care vedea în Orientul Europei “un pericol cel puțin egal celui întruchipat de Germania”¹.

Popoarele din aria sud-dunăreană sârbii, bulgarii, grecii au găsit un exemplu demn de urmat în polnica României. În fruntea acesteia se afla domnitorul Carol de Hohenzollern, un principe dintr-o dinastie europeană, secondat de politicienii liberali, bine cunoscuți pentru capacitatea lor de a influența opinia publică. Împăratul Napoleon III îi considera “agitatori” și “semănători de revoluții”. În realitate ei urmăreau realizarea aspirațiilor majore românești. Principelui Carol i-au fost adresate deseori, între anii 1867-1868 reproșuri și chiar avertismente, de a recurge la schimbări politice interne, din partea Puterilor garante în special a Franței, al cărui împărat era încă arbitru echilibrului diplomatic european. Și chiar domnul român era considerat un virtual lider al emancipării naționale. Ziua de 10 mai 1868 fusese întâmpinată cu neliniște de către guvernele și diplomații marilor state din cauza zvonului privind posibilitatea proclamării independenței României cu ocazia acestei aniversări². Astfel că România a devenit un adevărat pivot în tactica și strategia luptei pentru emancipare națională, pentru formarea statelor moderne, de tip burghez în Orientul european³.

În timpul anilor 1866-1867, colaborarea românilor cu vecinii lor bulgari a îmbrăcat un caracter particular, determinat de evoluția relațiilor româno-turce, de posibilitatea unei invazii otomane pentru destrămarea stăruțului valah de la nordul Dunării. În aceste împrejurări externe delicate, românii au încheiat un angajament cu bulgarii intitulat “Coaliția Sacră”⁴. La 8 mai 1866 maiorul Leca, ministru la Război i-a cerut lui Ivan Kasabov să-l cheme la discuții în vederea acestui plan pe Gh. S. Rakovskî. Dar revoluționarul bulgar, se refugiase în Rusia îndată după abdicarea lui Cuza, cunoscut fiind ca unul dintre apropiații acestuia⁵. Astfel că alianța românilor cu emigranții revoluționari bulgari, s-a încheiat fără participarea lui Rakovski. El s-a întors la București către sfârșitul verii – începutul toamnei 1866 și s-a dedicat cu multă râvnă radicalizării mișcării bulgare de eliberare. A coordonat

organizarea unor cete de haiduci care să obțină eliberarea și independența Bulgariei de sub turci, prin luptă armată. El s-a stabilit împreună cu Panaiot Hitov și alți revoluționari la moșia Țiganca, din satul Sinești de lângă București, a vărului său, Nikola Balkanski. La 1 ianuarie 1867 a terminat redactarea "Regulamentului provizoriu" al cetelor de haiduci și tot atunci a pus bazele *Comandamentului suprem național bulgar secret* al mișcării bulgare de eliberare. La Țiganca s-au depozitat arme și s-a instalat o adevărată cazarmă de cetași⁶.

Poliția românească știa foarte bine ce se petrecea acolo, dar închidea ochii⁷.

De pregătirea cetelor s-au ocupat Panaiot Hitov și Filip Totiu. Emigrația bulgară era împărțită în câteva organizații, fiecare cu ideologia și metodele sale de luptă. De aici s-au iscat o serie de neînțelegeri, atât în privința orientării, cât și a punerii în practică a programului național. Amestecul Rusiei, care dorea să tulbure atmosfera din Balcani, în favoarea unei intervenții diplomatice a sa, și înclinată mereu să schimbe echilibrul european după tratatul de la Paris din 1856 – mai ales în zona Dunării și Mării Negre – a condus la precipitarea unei părți a emigraților bulgari. Fără știrea lui Rakovski, care era bolnav, Panaiot Hitov și F. Totiu au grăbit acțiunea și s-au gândit să treacă Dunărea în Bulgaria cu cete de haiduci, între care unii erau foști combatanți ai Legiunii bulgare de la Belgrad⁸. La 28 aprilie, respectiv 17 mai 1867 cete, conduse de Hitov și Totiu au trecut Dunărea în Bulgaria. Dar acțiunea lor a fost scurtă și născută mai mult pentru a sonda atmosfera de acolo. Autoritățile românești au intervenit din nou pentru calmarea turcilor și a reprezentanților diplomați europeni.

Dorința de a reveni în Bulgaria, în special a tinerilor bulgari era foarte puternică. Numărul acestor tineri, foști luptători în Legiunea bulgară, sosiți în România era foarte mare. Astfel că guvernul român și în special liberalii radicali din jurul lui I.C. Brătianu și C.A. Rosetti au fost învinuiți că le dădeau adăpost, închizând ochii la pregătirile pe care bulgarii le făceau pentru o nouă trecere a Dunării. Poarta a cerut expulzarea celor bănuiți. Dar România a găsit diverse pretexte și nu a trădat sacra lege a ospitalității. Pentru a liniști spiritele, autoritățile române i-au dispersat pe așa-numiții haiduci bulgari prin orașele de provincie. Dar acestea erau de regulă, nu întâmplător, așezate pe alineamentul Dunării: Giurgiu, Brăila, Galați⁹, Zimnicea, etc.

În primele luni ale anului 1868 se vorbea și se scria de pregătirea unor cete, în a căror conducere se aflau de această dată Ștefan Caradzea, Hagi Dimităr și Moș Jelio¹⁰. H. Botev a descris în ziarul său "Duma na Bălgarskita emigranti" (Cuvântul emigranților bulgari) de la Brăila atmosfera respectivă: "A venit primăvara anului 1868 și mii de tineri bulgari simțeau sângele fierbând în vine, gata să plece să-și dea viața pentru ea în două săptămâni să ridice întregul popor la arme, murind pentru libertate. Ei vindeau până și ce le era mai drag și mai scump, nu mai țineau seama nici de sărăcie, nici de vârstă, de părinți și de neamuri, strigând cu toții: "în Balcani, în Balcani!"¹¹.

O serie de conducători și emigranți înstăriți bulgari, precum I. Kasabov, D. Tenovici, au întemeiat o nouă organizație politică, funcționând cu aprobarea guvernului român.

Istoricul C.M. Velichi, care a consultat hărțile rămase în arhiva ei, a apreciat că au fost implicați în organizarea ei și politicieni români marcanți, ca Vasile Boerescu, Mihail Kogălniceanu. Apărută sub numele de *Comunitatea bulgară*, ea a fost cea care a adunat fonduri pentru formarea unor cete, conduse de Hagi Dimităr și Ștefan Caragea.

Înainte de plecării combatanților bulgari se întâlniseră la o masă comună – în mahalata Tăbăcarilor din București, unde au participat între alți români și comisarul de poliție din cartier. Spre seară cetașii o porniseră spre Giurgiu, însoțiți până la Barieră de Nicolae Macedonski, căpitan în armata română, ce le dăduse căruțe pentru transportul armelor și uniformelor și declarase străjilor că acestea aparțineau armatei române. Trecerea cetașilor bulgari dincolo de Dunăre s-a făcut cu acordul grănicerilor români în noaptea de 6-7 iulie 1868 în dreptul satului Pietroșani, lângă Zimnicea, la moșia prințului Știrbei, dată în arendă fraților bulgari Mihail și Atanas Koloni¹². Luptele cu turcii au început chiar de la debarcarea pe malul bulgar.

Consulul francez Scheffer de la Rusciuc a protestat imediat contra acțiunii bulgare și a luat legătura cu autoritățile turcești, sprijinindu-le în măsurile de pedepsire a insurgenților. Și ceilalți consuli, reprezentanți ai Marilor puteri în România au dezavuat mișcarea bulgară, protestând energic contra ei și cerând deschiderea unei anchete de cercetare a conspiratorilor din partea autorităților române. Ministrul Ion Brătianu s-a deplasat, în consecință, la Giurgiu pentru verificări, și mai mult de ochii lumii a destituit pe unii din primari, prefect și a adus pentru pază la Alexandria escadroane de cavalerie. O serie de bulgari, ce locuiau fără ocupație și domiciliu precis în județele de la Dunăre, au fost obligați să se mute în județele de la munte: Dâmbovița și Argeș. Câțiva cetași au fost arestați, dar au fost repede puși în libertate și făcuți dispăruți.

Atitudinea autorităților române este lesne de explicat. Multe dintre ele, cu funcții importante în 1868, fuseseră delegați la discuțiile pentru formarea "Sacrei Coaliții" și a înființării C.C.C.B. Între marii funcționari distingem pe Constantin Ciocârlan, prefect al poliției Capitalei. De asemenea pe Corneliu Lapati, Eugen Carada și Grigorie Serurie, consilieri ai Primăriei Capitalei¹³.

Informații noi, culese din arhivele franceze, microfilmate de către Arhivele Naționale, aflate la Direcția Arhivelor Naționale Istoric-Centrale de la București, ne relevă încă o dată optica severă, negativă prin care a fost văzută întreprinderea bulgară din 1868 de către Marile puteri, în cazul de față, de către Franța.

Împăratul și guvernul francez doreau să păstreze statu-quo-ul Imperiului otoman, partener de bază în menținerea echilibrului politic european¹⁴.

Câteva rapoarte din Arhiva Ministerului de Război al Franței, trimise la Paris de către Paul Lamy, comandantul Misiunii militare franceze la București, ne

demonstrează opinia total defavorabilă mișcărilor de emancipare națională a demnitarilor și diplomaților Marilor puteri.

Paul Lamy, ofițer francez sosit în România în timpul domnitorului Al. I. Cuza și conducător al Misiunii militare franceze la 1868, a fost pus la curent cu situația explozivă de pe malul drept al Dunării din vara aceluiași an de către Scheffer, consulul francez la Ruscuc. Lamy a găsit de cuviință să aducă la cunoștința Ministrului de Război al Franței, mareșalul Niel, evenimentele petrecute în noaptea de 6-7 iulie 1868, însoțite de evaluările sale.

În primul său raport din 12/24 iulie 1868, Lamy dă ca dată a izbucnirii "insurecției", ziua de 9/21 iulie. Dar la 20 iulie/1 august 1868 revine asupra acesteia, acceptând noaptea de 6-7 iulie 1868¹⁵.

În opinia lui, care bănuim că se baza pe temerile mai vechi ale politicianilor francezi, "bandele" au fost comandate de către bulgari, încadrați ca ofițeri activi ai armatei ruse, aflați în concediu pe timp nelimitat. Lamy, în acord cu Scheffer, consulul francez la Ruscuc, credea acest lucru, întrucât, după cum se constatare, luptătorii bulgari au fost foarte bine organizați, au făcut retransamente, au efectuat manevre militare, au trimis patrulă de cercetași, au luptat și s-au retras în bună orânduială¹⁶.

Raportul lui din 31 iulie/12 august 1868 întărește această părere prin înserarea unei declarații luate unui bulgar, căzut prizonier la turci. Acesta a spus că rușii le sprijinea mișcarea și că vor fi și alte tentative de insurecție atât timp cât bulgarii pot conta pe protecția Rusiei. "În orice caz, din punct de vedere militar - aprecia Lamy - luptătorii bulgari au fost foarte bine antrenați și pregătiți. Între trofee luate de la insurgenți s-au aflat lucruri ce denotă o conducere inteligentă și o organizare remarcabilă. Acestea erau uniforme pentru mai multe arme, saci, echipamente, trompete, muniții de o excelentă calitate, un drapel brodat cu leul bulgar, împodobit cu aur. De asemenea s-au găsit o mulțime de hărți, documente, între care: proclamații, hărți de teren, cursuri militare, manuscrise, regulamente de manevre, manuscrise sau imprimate și chiar carnete, un fel de jurnale de front, conținând desfășurarea evenimentelor, numărul morților, precum și cantitatea de hrană consumată. Insurecția bulgară trebuia să ridice la luptă câteva mii de oameni (aproape opt mii), împărțiți în 16 "bande" (grupuri), având fiecare între 5-600 indivizi".

Principalele puncte de trecere în teritoriul bulgar erau: Jantra, Islar și Rahova. Turcii urmau să fie atrași într-un fals atac lângă Turtucaia. Punctul de concentrare al combatanților bulgari era Stara Planina, lângă Sofia. Un alt grup trebuia să treacă pe la Calafat, luând prin surprindere pe turcii de la Vidin. La 30 iulie însă, scria Lamy, ultimele rămășițe ale "bandei" (cetei) lui Hagi Dimităr au fost înfrânte în Balcani, între Kazanlâk și Șipca¹⁷.

Potrivit opiniei lui Lamy, România a fost implicată direct. Mai multe considerente convergeau spre această părere.

“Printr-o stranie coincidență – scria ofițerul francez în raportul din 12/24 iulie 1868 – muzica trupelor valahe, în garnizoană la Giurgiu n-au încetat să cânte în aceeași noapte (a trecerii Dunării – n.n.) până la orele dimineții”¹⁸.

Din datele ce i-au fost transmise de către Scheffer, care a asistat la interogatoriul, luat de turci unui cetaș prizonier, s-a format concluzia că, “luptătorii bulgari se reuniseră mai întâi la București, de unde plecaseră la Giurgiu, apoi la înălțarea convenită într-o insulă situată lângă Zimnicea. Acest prizonier mai afirmase că autoritățile valahe i-au ajutat pe cetași, iar depozitele acestora cu hrană, arme și muniții se aprovizionaseră cu asentimentul și sub ochii acelorași autorități. Lamy atrăgea atenția Ministrului francez de Război că “în fiecare zi, un anume număr de muncitori bulgari, folosiți la lucrările căii ferate dintre Giurgiu – București treceau adeseori Dunărea, sub motivul că se duc la casele lor și se întorc apoi la lucru”¹⁹.

În raportul din 20 iulie/1 august 1868, comandantul Lamy dă date și face evaluări asupra anchetei deschisă de către autoritățile române. Judecând atitudinea lui I.C. Brătianu, ofițerul constată că acesta “părea mai mult neliniștit și preocupat de soarta bandelor, decât dornic de a le pedepsi”. Iar Comitetul bulgar de la București “a cărui prezență nu este un secret pentru nimeni, întreține raporturi intime cu guvernul (român – n.n.), prin intermediul unui comitet român, compus se spune, din prefectul de poliție și doi deputați. Astfel se explică formarea bandelor la București, și chiar ușurința cu care ele au putut atinge Dunărea și a traversa fără a fi supărate”²⁰.

Atunci când Hory, girantul Consulatului Franței la București, a cerut explicații lui I.C. Brătianu asupra atitudinii României, politicianul liberal a răspuns că țara sa nu dispune de posibilități financiare pentru a asigura paza frontierelor. Și în mod cinic a mai adăugat că, el însuși ar putea să conspire pentru a trece cu 200 de oameni în Franța, printr-un loc oarecare al acesteia²¹.

Într-un raport al Consulatului Franței către Moustier, ministrul de Externe de la Paris, se scrie că, Brătianu ar mai fi făcut și o altă declarație cinică, anume, dacă persoana sa ar fi organizat mișcarea insurecționară și ar fi putut înarma 20 000 de oameni și ar fi trecut Dunărea prin 20 de locuri diferite, iar reușita operației ar fi fost asigurată²².

Revenim la raportul lui Lamy din 20 iulie/1 august 1868, întrucât aci se evidențiază și se prefigurează deznodământul acțiunii bulgare și efectele sale pentru România, în care unul apreciat corect și de liberalii români privind manipularea evenimentelor în planul diplomației europene: “D-l Brătianu a observat că amicii și inamicii nu vor lipsi de a exploata situația într-un sens defavorabil intereselor lor și prejudiciabil României”²³.

Atât Puterile garante, cât și Imperiul Otoman suzeran au catalogat poziția României față de mișcarea bulgară din 1868 între “faptele periculoase”, de care trebuia “să se țină seama” în dezbaterile diplomatice” privind chestrunca Orientului european.

De aceea, Paul Lamy socotea necesar să-l informeze la 11/23 septembrie 1868 pe superiorul său de la Paris, mareșalul Niel, despre "conivența evidentă a României în treburile care au însângera Bulgaria" și despre iritarea profundă și nedisimulată a principelui Carol de Hohenzollern față de "sfaturile și admonestările pe care guvernul francez le-a adresat guvernului său în legătură cu evenimentele în care Bulgaria a fost teatru", ca și despre preocuparea domnului român de a achiziționa arme din Prusia, cu un scop secret și periculos în viitor²⁴.

România era privită de către Marile puteri, temătoare pentru destabilizarea statu-quo-ul Sud-Estului european, "ca un punct negru pe orizontul Orientului".

Diplomații Marilor puteri garante, Franța și Anglia erau gata să-și dea acordul pentru o expediție armată otomană de pedepsire la Nordul Dunării. Pentru a preveni această acțiune, principele Carol împreună cu Ion Brătianu și A. Golescu s-au dus la Rusciuk, pentru a trece în revistă trupele lui Sabri-Pașa, liniștindu-l apoi pe acesta asupra temerilor de răzvrătire. Dar în noiembrie 1868, la presiunea Marilor puteri, inclusiv a Prusiei, guvernul A. Golescu, găsit vinovat de a-i fi sprijinit pe "tulburătorii ordinii", a trebuit să demisioneze²⁵.

În concluzie, socotim că informațiile din rapoartele comandantului Misiunii militare franceze la București sunt destul de apropiate de realitate, atât în ceea ce privește desfășurarea acțiunii bulgare din 1868, a atitudinii autorităților române de ajutorare a luptătorilor bulgari, cât și a poziției Marilor puteri, care și-au dat mâna pentru a stopa declinul evident al Imperiului Otoman.

În ceea ce privește mișcarea națională bulgară, deși blocată în acest moment datorită abnegației și perseverenței reprezentanților săi, din deceniile 7-8 ale secolului XIX-lea (G.S. Rakovski, care a murit în toamna 1867, V. Levski, H. Botev, ș.a.) era pornită ireversibil pe drumul reușitei.

În 1877-1878 avea să se desfășoare războiul antiotoman cu urmări pozitive pentru spațiul balcano-dunărean.

NOTE

1. Grigore Chiriță, *România în 1866. Coordonate ale politicii interne și internaționale*, în « Revista de istorie », nr. 2/1978, p. 2137-2100 ; Nicolae Corivan, *Relațiile diplomatice ale României de la 1859 la 1877*, București, 1978, p. 177-220 ; Gheorghe Cliveti, *Interferențe româno-germane în raporturile politice internaționale în 1866*, în « Anuarul Institutului de Istorie » « A.D. Xenopol », Iași, XXIII 2, 1986, p. 619-638 ; *România și puterile garante, 1856-1878*, Iași, Universitatea Al. I. Cuza, 1988, p. 71-100.
2. Gh. Cliveti, *România și puterile garante...*, p. 124-127 ; Dan Berindei, *Societatea românească în vremea lui Carol I (1866-1876)*, București, 1992.

- p. 164-165, 200-201 ; Apostol Stan, Mircea Iosa, *Liberalismul politic în România de la origini până la 1918*, București, 1996, p. 96-115.
3. Pentru această temă, vezi lucrările lui : Al. Marcu, *Conspiratori și conspirații în epoca Renașterii politice a României*, București, 1930 și Nicolae Ciachir, *România în Sud-Estul Europei*, București, 1968; Dan Berindei, *Les Principautés-Unies et la lutte de la libération nationale du Sud-Est Européen*, în «Actes du Premier Congrès International des Etudes Balkaniques et Sud-Est Européennes, t. IV, (Histoire), Sofia, 1970, p. 322-323; *De la Unire spre Independență*, în volumul *România în Războiul de independență*, București, 1977, p. 34; Nichita Adăniloiaie, *Cucerirea independenței naționale, încununare a aspirațiilor seculare de libertate ale poporului român*, în «Revista de Istorie», nr. 4/1977, p. 586 ; C. N. Velichi, *România și Renașterea bulgară*, București, 1980; Lucia Taftă, *Les roumains et la lutte pour la libération nationale des peuples balkaniques*, în «Revue des Études Sud-Est-Européennes, XV, nr. 4, 1977, p. 693-706.
  4. Al. K. Burmov, *Taen fentralen bălgarska Komitet*, în «Istoriceski Pregled», nr. 2/1960, Sofia, p. 40-45 și nr. 3/1960, p. 59-84; C. N. Velichi, *Relațiile româno-turce între februarie-iulie 1866*, în «Studii», nr. 4/1963, p. 847-849 ; *România și Renașterea bulgară...*, p. 213-216.
  5. Constantin Kosev, Chr. Hristov, D. Anghelov, *Précis d'histoire de Bulgarie*, Sofia, 1952, p. 170-178 ; D.M. Mincev, *Le gouvernement du prince Cuza vu par la presse bulgare de l'époque*, «Etudes balkaniques», Sofia, nr. 7/1967, p. 209-217 ; C.N. Velichi, *Alexandre Jean Cuza, Georges S. Rakovski et le journal «Bădușmost»*, în «Etudes balkaniques», Sofia, nr. 3/1970, p. 96-104 ; *România și Renașterea bulgară...*, p. 206-212.
  6. C. N. Velichi, *România și Renașterea bulgară...*, p. 216-217 ; *Hristo Botev în România*, în «Analele Brăilei», Muzeul Brăilei, Serie Nouă, II, nr. 2, 1996, p. 25-26.
  7. C. N. Velichi, *România și Renașterea bulgară...*, p. 219.
  8. *Ibidem*, p. 220-221 ; *Hristo Botev...*, p. 26-28.
  9. C. N. Velichi, *Hristo Botev...*, p. 31.
  10. C. N. Velichi, *România și Renașterea bulgară...*, p. 223.
  11. C. N. Velichi, *Hristo-Botev*, p. 32-33.
  12. C. N. Velichi, *România și Renașterea...*, p. 224.
  13. *Ibidem*, p. 225-226 ; *Hristo Botev...*, p. 34, 37-38.
  14. Direcția Arhivelor Naționale Istorico-Centrale, *Microfilme Franța*, Ministère de la Défense, Service Historique de l'Armée de Terre, Chateau Vincennes, rola 315, (Roumanie, carton 13 : 2 lettres sur une insurrection – 1868 ; Rapport sur un nouveau Règlement d'exercice pour l'Infanterie Roumaine et sur l'insurrection bulgare de 1868).
  15. *Ibidem*, rola 315, Roumanie, carton 13, c. 344-345 v0 ; c. 346-347.
  16. *Ibidem*, rola 315, c. 344.

17. *Ibidem*, rola 315, c. 350-353.
18. *Ibidem*, rola 315, c. 345.
19. *Ibidem*, rola 315, c. 345-345 v0.
20. *Ibidem*, rola 315, c. 347.
21. *Ibidem*, rola 315, c. 347 v0.
22. D.A.N.I.C., *Microfilme Franța*, Ministère des Affaires Etrangères, Correspondance Consulaire Politique Turquie – Bucarest, rola 14, c. 322.
23. D.A.N.I.C., *Microfilme Franța*, Ministère de la Défense, Service Historique de l'armée..., rola 315, c. 347 v0.
24. *Ibidem*, rola 315, c. 358-359.
25. Gh. Clivetti, *România și Puterile garante*, p. 141-142. C.N. Velichi, *Hristo Botev...*, p. 37 ; Dan Berindei, *Diplomația românească de la începuturi la proclamarea independenței de stat (1821-1877)*, București, 1999, p. 160.

L'ACTION BULGARE DE 1868 EN L'OPTIQUE DU COMMANDANT DE LA MISSION MILITAIRE FRANÇAISE A BUCHAREST

Résumé

Après l'année 1866 ont été produites des échanges majeures dans la politique de l'Europe. Les Grandes Puissances, en particulier la France qui avait l'hégémonie sur le continent, ont commencé se concerter pour une diplomatie, qui avait pour l'objet un système compensateur et discriminatoire sur le compte des peuples qui désiraient la libération nationale et l'édification d'États indépendants. Ainsi que, ce desir des nations balkaniques paraît condamné. L'Empire Ottoman était aidé par les jeux diplomatiques des Grandes Puissances de conserver son statu-quo.

Dans ces conditions, les peuples de l'aire sud-danubienne, serbes, bulgares, albanais et même les grecs se sont orientés vers la formation d'un front commun de lutte anti-ottoman. La Roumanie a été un centre important du pareil front.

Pendant les années 1866 - 1868 les bulgares, en grande majorité émigrés et habitant dans cette principauté, se sont engagés dans quelques actions préparées sur l'accord réciproque, comme la clôture de la "Sacre Coalition" de 1866, l'organisation des détachements des combattants dites "haiducs", qui ont traversé le Danube le printemps de 1867 et l'été de 1868. Le fondement de ces détachements a été posé par G.S. Rakovski, qui a créé en 1867 Le Commandement Suprême Secret Bulgare. Après sa disparition physique en l'automne 1867, l'action des détachements bulgares a continué. En été 1868 les "haiducs", conduits par

Etienne Caradgea et Hagi Dimitar ont traversé le fleuve en Bulgarie pour combattre contre les turcs.

L'appui et la protection de la Roumanie offertes sur son territoire aux bulgares engrenés dans cette action ont mécontenté les représentants diplomatiques des Grandes Puissances. Ils ont admonesté et ont fait des remontrances aux autorités roumaines.

Les rapports de Paul Lamy, commandant de la Mission militaire française à Bucharest, écrits pendant l'été et l'automne 1868, nous relèvent, encore une fois, l'attitude et l'optique des ces Puissances sur les roumains et enfin les pressions sur le prince Carol de Hohenzollern, l'hospodar roumain et le Parlement valach. La Roumanie a payé le soutien de ses voisins bulgares au prix de la démission du cabinet ministériel libéral A. Golescu en novembre 1868.